

Πλάγιος Λόγος

Ευθύς ονομάζεται ο λόγος με τον οποίο αποδίδονται άμεσα οι σκέψεις ή οι επιθυμίες ενός προσώπου, όπως ακριβώς αυτές διατυπώθηκαν, χωρίς δηλαδή την παραμικρή παρεμβολή.

Πλάγιος Λόγος: ονομάζεται ο λόγος κατά τον οποίο τα λόγια ενός ομιλητή μεταφέρονται σε άλλον (-ή σε άλλους) όχι αυτούσια, όπως ειπώθηκαν αρχικά, αλλά με αλλαγές στη μορφή τους λόγω της εξάρτησής τους από κάποιο ρήμα (λεκτικό, δοξαστικό, γνωστικό, αισθητικό, βουλευτικό, ερωτηματικό κτλ.)

Παραδείγματα

Ευθύς Λόγος	Πλάγιος Λόγος
1. Άγαθός εἰμι.	1. Κύρος λέγει ὅτι ἀγαθός ἐστι . Κύρος ἔλεγε ὅτι ἀγαθός εἶη . Κύρος λέγει εἶναι ἀγαθός . Κύρος γινώσκει αὐτὸν ὄντα ἀγαθὸν
2. Ἴσθι ἔτοιμος, ὦ παῖ.	2. Οὗτος ἐκέλευε τὸν παῖδα εἶναι ἔτοιμον .
3. Πράξεις ταῦτα;	3. Ἐρωτᾷ με εἰ πράξω ταῦτα .
4. Βούλομαι τοῦτον παθεῖν ὧν ἄξιός ἐστι.	4. Λέγει ὅτι βούλεται τοῦτον παθεῖν ὧν ἄξιός ἐστι .

I. Μετατροπή του Ευθέου Λόγου σε Πλάγιο

Κατά τη μετατροπή του λόγου από ευθύ σε πλάγιο σημειώνονται συντακτικές αλλαγές που εξαρτώνται από:

- ✓ το **εἶδος** της **πρότασης** που μετατρέπεται από τον ευθύ στον πλάγιο λόγο (κύρια πρόταση κρίσης ή επιθυμίας, ευθεία ερώτηση, δευτερεύουσα πρόταση). Παράλληλα γίνονται συνήθως μεταβολές στο πρόσωπο, στα χρονικά και στα τοπικά επιρρήματα, στις προσωπικές και στις κτητικές αντωνυμίες.
- ✓ το **εἶδος** και τον **χρόνο** του **ρήματος εξάρτησης** (λεκτικό, δοξαστικό κτλ., αρκτικού ή ιστορικού χρόνου).

Πιο συγκεκριμένα:

A. Οι κύριες προτάσεις κρίσεως (εκφέρονται με Οριστική, Δυνητική Οριστική, Δυνητική Ευκτική) μετατρέπονται (ανάλογα με το εἶδος του ρήματος εξάρτησης) σε:

1. Ειδική πρόταση όταν εξαρτώνται από ρήματα λεκτικά (λέγω, διδάσκω, ἀγγέλλω, δηλῶ, ἀποκρίνομαι κ.τ.ό.), αισθητικά και γνωστικά (γινώσκω, οἶδα, μανθάνω, ἐπίσταμαι, πυνθάνομαι, αἰσθάνομαι, ἀκούω κ.τ.ό.)

1.1. Αν το ρήμα εξάρτησης είναι αρκτικού χρόνου, στην ειδική πρόταση θα αφήσουμε την ίδια ἐγκλιση (που είχε η κύρια πρόταση κρίσεως πριν την μετατροπή της σε ειδική). π.χ.

Σωκράτης οὐ νομίζει θεούς. (οριστική)	Οὗτος λέγει ὅτι Σωκράτης οὐ νομίζει θεούς .
Σωκράτης οὐκ ἂν ἐνόμισε θεούς. (δυνητική οριστική)	Οὗτος λέγει ὅτι Σωκράτης οὐκ ἂν ἐνόμισε θεούς .
Σωκράτης οὐκ ἂν νενομικῶς εἶη θεούς. (δυνητική ευκτική)	Οὗτος λέγει ὅτι Σωκράτης οὐκ ἂν νενομικῶς εἶη θεούς .

1.2. Αν το ρήμα εξάρτησης είναι ιστορικού χρόνου, όταν μετατρέπουμε σε ειδική πρόταση, την Οριστική την κάνουμε Ευκτική του Πλαγίου λόγου. Αντίθετα, η δυνητική οριστική και η δυνητική ευκτική διατηρούνται.

Σωκράτης οὐ νομίζει θεούς. (οριστική)	Οὗτος εἶπεν ὅτι Σωκράτης οὐ νομίζει θεούς.
Σωκράτης οὐκ ἂν ἐνόμιζε θεούς. (δυνητική οριστική)	Οὗτος εἶπεν ὅτι Σωκράτης οὐκ ἂν ἐνόμιζε θεούς.
Σωκράτης οὐκ ἂν νενομικῶς εἶη θεούς. (δυνητική ευκτική)	Οὗτος εἶπεν ὅτι Σωκράτης οὐκ ἂν νενομικῶς εἶη θεούς.

2. Ειδικό απαρέμφατο όταν εξαρτώνται από ρήματα λεκτικά (π.χ. λέγω, **φημί**, ὁμολογῶ, διδάσκω κ.ά.), γνωστικά (π.χ. γινώσκω, μανθάνω, οἶδα, ἐπίσταμαι κ.ά.) αισθητικά (π.χ. αἰσθάνομαι, ὄρω, ἀκούω κ.ά.) και δοξαστικά (π.χ. δοκῶ, ἠγοῦμαι, νομίζω, κρίνω κ.ά).

Αν η κύρια πρόταση κρίσεως εκφέρεται με δυνητική ἐγκλιση (το ρήμα της είναι σε δυνητική οριστική ή δυνητική ευκτική), θα μετατρέψουμε σε δυνητικό απαρέμφατο

π.χ. Ἔτοιμος εἰμι → Οὗτος λέγει ἔτοιμος εἶναι ή Οὗτος ἔλεγε ἔτοιμος εἶναι

Ἔτοιμος ἂν εἶη (δυνητική ἐγκλιση) → Οὗτος λέγει ἔτοιμος ἂν εἶναι ή Οὗτος ἔλεγε ἔτοιμος ἂν εἶναι.

2.1. Κατά τη μετατροπή του ευθέος λόγου σε απαρέμφατο ελέγχουμε αν έχουμε ταυτοπροσωπία ή ετεροπροσωπία.

- ✓ Στην περίπτωση της ταυτοπροσωπίας το απαρέμφατο έχει το ίδιο υποκείμενο με το ρήμα εξάρτησης, σε πτώση ονομαστική π.χ. Ἔτοιμος εἰμι → Οὗτος λέγει ἔτοιμος εἶναι.
- ✓ Στην περίπτωση της ετεροπροσωπίας το απαρέμφατο έχει διαφορετικό υποκείμενο από το ρήμα εξάρτησης, σε πτώση αιτιατική π.χ. Σωκράτης ἀγαθός ἐστὶ. → Οὗτοι λέγουσιν (εἶπον) Σωκράτη ἀγαθὸν εἶναι. (Σε αιτιατική τρέπονται και ἄλλοι ὅροι που αναφέρονται στο υποκείμενο του απαρεμφάτου ὅπως για παράδειγμα το κατηγορούμενο στο υποκείμενο, ονοματικοί ομοιόπρωτοι προσδιορισμοί που αναφέρονται σε αυτό).

2.2. Ο χρόνος του ρήματος του ευθέος λόγου επηρεάζει τον χρόνο του απαρεμφάτου ως εξής:

(Ἐγκλιση) Ενεστώτα ή Παρατατικού → απαρέμφατο Ενεστώτα

Μέλλοντα → απαρέμφατο Μέλλοντα

Αορίστου → απαρέμφατο Αορίστου

Παρακειμένου ή Υπερσυντελικού → απαρέμφατο Παρακειμένου

παραδείγματα

Σωκράτης οὐ νομίζει θεούς. → Οὗτοι λέγουσιν /εἶπον Σωκράτη οὐ νομίζειν θεούς.

Σωκράτης οὐκ ἂν ἐνόμιζε θεούς. → Οὗτοι λέγουσιν /εἶπον Σωκράτη οὐκ ἂν νομίζειν θεούς.

Οἱ στρατιῶται ταῦτα ποιήσουσι. → Οἱ στρατιῶται φασὶ / ἔφασαν ταῦτα ποιήσειν.

Οἱ στρατιῶται ταῦτα ἂν ἐποίησαν. → Οὗτος φησὶ / ἔφη τοὺς στρατιώτας ταῦτα ἂν ποιῆσαι.

Οἱ στρατιῶται ταῦτα ἂν πεποηκότες εἶεν. → Οἱ στρατιῶται φασὶ / ἔφασαν ταῦτα ἂν πεποηκέναι.

3. Κατηγορηματική μετοχή: όταν εξαρτώνται από ρήματα γνωστικά, αισθητικά και όσα σημαίνουν αγγελία (π.χ. ἀγγέλλω, δηλῶ κ.ά.).

Αν η κύρια πρόταση κρίσεως εκφέρεται με δυνητική έγκλιση (το ρήμα της είναι σε δυνητική οριστική ή δυνητική ευκτική), θα μετατρέψουμε σε δυνητική μετοχή.

π.χ. Ἔτοιμος εἰμι → Οὗτος γινώσκει ἔτοιμος ὢν ή Οὗτος ἐγίνωσκε ἔτοιμος ὢν.

Ἔτοιμος ἄν εἴη (δυνητική έγκλιση) → Οὗτος ἀγγέλλει ἔτοιμος ἄν ὢν ή Οὗτος ἠγγελλε ἔτοιμος ἄν ὢν.

3.1. Κατά τη μετατροπή του ευθέος λόγου σε κατηγορηματική μετοχή προσέχουμε τα εξής:

Αν η μετοχή αναφέρεται στο υποκείμενο του ρήματος εξάρτησης, τότε τίθεται σε πτώση ονομαστική και συμφωνεί με το υποκείμενο σε γένος, αριθμό και πτώση.

π.χ. Ἔτοιμος εἰμι → Οὗτος γινώσκει ἔτοιμος ὢν

Αν η μετοχή είναι συνημμένη στο αντικείμενο του ρήματος εξάρτησης, τότε τίθεται σε πλάγια πτώση και συμφωνεί με το υποκείμενό της σε γένος, αριθμό και πτώση. (Στην πτώση του υποκειμένου της μετοχής τίθενται και άλλοι όροι που αναφέρονται σε αυτό όπως για παράδειγμα το κατηγορούμενο στο υποκείμενο της ή ονομαστικοί ομοιόπρωτοι προσδιορισμοί σε αυτό).

π.χ. Ἀρίσταρχος ἦκει. → Ὁ δ' ἦσθετο Ἀρίσταρχον ἦκοντα.

3.2. Ο χρόνος του ρήματος του ευθέος λόγου καθορίζει τον χρόνο της μετοχής:

(Έγκλιση) Ενεστώτα ή Παρατατικού → μετοχή Ενεστώτα

Μέλλοντα → μετοχή Μέλλοντα

Αορίστου → μετοχή Αορίστου

Παρακειμένου ή Υπερσυντελικού → μετοχή Παρακειμένου

παραδείγματα

Κῦρος ἐν Κιλικίᾳ ἐστι. → Γινώσκομεν Κῦρον ἐν Κιλικίᾳ ὄντα.

Κῦρος ἐν Κιλικίᾳ ἦν. → Γινώσκομεν Κῦρον ἐν Κιλικίᾳ ὄντα.

B. Οι κύριες προτάσεις επιθυμίας (εκφέρονται με υποτακτική, προστακτική, ευχετική ευκτική, ευχετική οριστική) μετατρέπονται σε τελικό απαρέμφατο και εξαρτώνται από ρήματα βουλευτικά, κελευστικά (π.χ. κελεύω, προτρέπω, παραινῶ κ.ά.), απαγορευτικά (π.χ. ἀπαγορεύω, κωλύω κ.ά.) και ευχετικά (π.χ. εὔχομαι).

παραδείγματα

Λέγετε ταῦτα τοῖς στρατιώταις. → Οὗτος ἐκέλευε αὐτοὺς λέγειν ταῦτα τοῖς στρατιώταις.

Διαβαίνετε, ὧ ὑπασπισταί, τὸν ποταμόν. → Οὗτος ἐκέλευσε τοὺς ὑπασπιστὰς διαβαίνειν τὸν ποταμόν.

Ἐσοίμην εὐτυχῆς. → Εὔχομαι εὐτυχῆς ἔσεσθαι.

Γένοισθε εὐτυχεῖς. → Ηὐχόμην ὑμᾶς γενέσθαι εὐτυχεῖς.

Εἶθε σὺ φίλος ἡμῖν γένοιο. → Ηὐχοντο αὐτὸν φίλον σφίσι γενέσθαι.

Προσοχή: στη μετατροπή του ευθέος λόγου σε απαρέμφατο ελέγχουμε αν έχουμε ταυτοπροσωπία ή ετεροπροσωπία (βλέπε και παραπάνω το 2.1.). Επίσης προσέχουμε να τρέψουμε το ρήμα του ευθέος λόγου σε απαρέμφατο του αντίστοιχου χρόνου (βλέπε και παραπάνω το 2.2.).

Γ. Οι ευθείες ερωτήσεις (εκφέρονται με Οριστική, Δυνητική Οριστική, Δυνητική Ευκτική, Απορηματική Υποτακτική):

1. Μετατρέπονται σε πλάγιες ερωτήσεις (πλάγιες ερωτηματικές) οι οποίες εξαρτώνται από ρήματα που σημαίνουν ερωτήση, απορία (ἔρωτῶ, ἀπορῶ, θαυμάζω, πυνθάνομαι = ρωτῶ να μάθω κ.ά.), γνώση/ ἀγνοία (γιγνώσκω, οἶδα, ὄρω, αἰσθάνομαι, ἀγνοῶ, ἀπόρως ἔχω κ.τ.ό.), ἀπόπειρα, φροντίδα (πειρῶμαι, παρασκευάζομαι, πράττω, φροντίζω, ἐπιμελοῦμαι κ.τ.ό.), σκέψη, προσοχή (σκοπῶ, σκοποῦμαι, ἐξετάζω, βουλευομαι κ.τ.ό.), δείξη, ανακοίνωση (δείκνυμι, δηλῶ, λέγω, ἀποκρίνομαι κ.τ.ό.):

2. Παραμένουν στον πλάγιο λόγο ερωτήσεις ολικής ἀγνοίας (δεν ἔχουν στην αρχή ερωτηματική αντωνυμία ἢ ἐπίρρημα) ἢ μερικής ἀγνοίας ὅπως ἦταν και στον ευθύ λόγο.

Παραδείγματα

α. Πράξεις ταῦτα; → Ἐρωτᾷ με *εἰ πράζω ταῦτα*

Η ευθεία ἐρώτηση εἶναι ολικής ἀγνοίας μονομελῆς, ἡ πλάγια ερωτηματική εἰσάγεται με το «εἴ»

Βλέπε και παρατήρηση i

β. Πράξεις ταῦτα ἢ ὀκνήσεις; → Ἐρωτᾷ με *εἰ πράζω ταῦτα ἢ ὀκνήσω*.

Η ευθεία ἐρώτηση εἶναι ολικής ἀγνοίας διμελῆς, ἡ πλάγια ερωτηματική εἰσάγεται με το «εἴ» - «ἢ»

Πότερον πράξεις ταῦτα ἢ ὀκνήσεις → Ἐρωτᾷ με *πότερον πράζω ταῦτα ἢ ὀκνήσω*.

Η ευθεία ἐρώτηση εἶναι διμελῆς («πότερον» - «ἢ») ἡ πλάγια ερωτηματική εἰσάγεται πάλι με το «πότερον» - «ἢ»

γ. Πῶς πράξεις ταῦτα; → Ἐρωτᾷ με *πῶς (ἢ «ὅπως») πράζω ταῦτα*.

Η ευθεία ἐρώτηση εἰσάγεται με το «Πῶς», ἡ πλάγια ερωτηματική εἰσάγεται πάλι με το «πῶς» (ἢ «ὅπως»).

Βλέπε και παρατήρηση ii

3. Διατηροῦν την αρχική ἐγκλιση ὕστερα ἀπὸ ρήμα ἐξάρτησης ἀρκτικού χρόνου, ἐνῶ μετατρέπουν, συνήθως, την οριστική ἢ την ἀπορηματική υποτακτική σε ευκτική του πλάγιου λόγου ὕστερα ἀπὸ ρήμα ἐξάρτησης ἱστορικού χρόνου.

Πῶς **πράξεις** ταῦτα; → Ἐρωτᾷ με *πῶς (ἢ «ὅπως») πράζω ταῦτα*.

Πῶς **πράξεις** ταῦτα; → Ἡρώτα με *πῶς (ἢ «ὅπως») πράξοιμι ταῦτα*.

Τίνος δεόμενος **ἦκεις**; → Τίσσαφέρνης ἦρετο αὐτὸν *τίνος δεόμενος ἦκοι*.

Παραδῶμεν Κορινθίους τὴν πόλιν; → Τὸν θεὸν ἐπήροντο *εἰ παραδοῖεν Κορινθίους τὴν πόλιν*.

Παρατήσεις

i. Τα ερωτηματικά μόρια [ἄρα (=ἀραγε), ἄρά γε, οὐκουν (=λοιπόν δεν), οὐκοῦν (=λοιπόν)] στην εἰσαγωγή της ευθείας ἐρώτησης δεν διατηροῦνται στην εἰσαγωγή της πλάγιας.

π.χ. Ἄρα Λακεδαιμονίους λέγεις; → Ἐρωτᾷ με *εἴ Λακεδαιμονίους λέγω*.

ii. Ἄν ἡ ευθεία ερωτηματική πρόταση εἶναι μερικής ἀγνοίας (εἰσάγεται με ερωτηματική αντωνυμία ἢ ερωτηματικό ἐπίρρημα), ἡ πλάγια θα εἰσάγεται με την ἴδια ερωτηματική

(ή την συσχετική αναφορική) ή με το ίδιο ερωτηματικό (ή το συσχετικό αναφορικό) επίρρημα.

Ερωτηματικές αντωνυμίες	Αναφορικές αντωνυμίες
τίς;	ὅς / ὅστις
πόσος;	ὅσος / ὀπόσος
ποδαπός;	ὀποδαπός
ποῖος;	οἷος / ὀποῖος
πότερος;	ὀπότερος
πηλίκος	ἠλίκος / ὀπηλίκος

Ερωτηματικά επιρρήματα	Αναφορικά επιρρήματα
ποῦ	οὗ / ὀπου / ἔνθα
ποῖ;	οἶ / ὀποι / ἔνθα
πῆ;	ἦ / ἦπερ / ὀπη
πῶς;	ὡς / ὀπως
πόθεν;	ὄθεν / ὀπόθεν / ἔνθεν
πότε	ὄτε / ὀπότε
πηνίκα	ἠνίκα / ὀπηνίκα
ποσάκις	ὀποσάκις

Δ. Οι δευτερεύουσες προτάσεις του ευθέως λόγου παραμένουν δευτερεύουσες στον πλάγιο λόγο. Σχετικά με την έγκλιση εκφοράς:

1. Αν το ρήμα εξάρτησης είναι αρκτικού χρόνου, διατηρούν την έγκλιση του ευθέως λόγου, ενώ γίνεται αλλαγή του προσώπου του ρήματος, αν χρειάζεται:

Μανθάνω, ἄ οὐκ ἐπίσταμαι. → Οὗτος λέγει ὅτι μανθάνει ἄ οὐκ ἐπίσταται.

Ἐπὰν πράξω ταῦτα, ἄπειμι. → Οὗτος φησὶ ἀπιέναι, ἐπὰν πράξῃ ταῦτα.

2. Αν το ρήμα εξάρτησης είναι ιστορικού χρόνου διατηρούν τη δυνητική οριστική ή τη δυνητική ευκτική του ευθέως λόγου, ενώ μεταβάλλουν, συνήθως, την απλή οριστική ή την υποτακτική (με ή χωρίς το αοριστολογικό ἄν) σε ευκτική του πλάγιου λόγου· στην περίπτωση αυτή το αοριστολογικό ἄν χάνεται Αν χρειάζεται, γίνεται αλλαγή του προσώπου του ρήματος.

Ἐπὰν πράξω ταῦτα, ἄπειμι → Οὗτος ἔφη ἀπιέναι, ἐπεὶ πράξαι ταῦτα.

Οὐδέν μοι μέλει ὧν λέγεις. → Ἀπεκρίνατό μοι ὅτι οὐδὲν αὐτῷ μέλοι ὧν λέγοιμι.

Ἀκήρυκτος ὁ πόλεμος ἦν, ἔστ' ἐν τῇ πολεμίᾳ εἶμεν. (χρονική πρόταση) → Ἐδόκει τοῖς Ἕλλησιν ἀκήρυκτον τὸν πόλεμον εἶναι, ἔστ' ἐν τῇ πολεμίᾳ εἶεν.

Γενικά, με την μετατροπή της υποτακτικής σε ευκτική του Πλάγιου Λόγου

✓ Το αοριστολογικό ἄν χάνεται

Ἐπὰν πράξω ταῦτα, ἄπειμι → Οὗτος ἔφη ἀπιέναι, ἐπεὶ πράξαι ταῦτα.

✓ Τα υποθετικά ἐάν, ἄν, ἦν τρέπονται σε εἰ

Ἀμαρτάνουσι οἱ πολῖται, ἐὰν ταῦτα πράττωσι. → Ἦγεῖτο ἀμαρτάνειν τοὺς πολίτας, εἰ ταῦτα πράττειεν.

- ✓ Ἀν ὁ υποθετικὸς λόγος εκφράζει τὸ ἀντίθετο τοῦ πραγματικοῦ, στὴ μετατροπὴ ἡ ὀριστικὴ ἱστορικοῦ χρόνου τῆς ὑπόθεσης δὲν μεταβάλλεται, ἀκόμα καὶ ἂν τὸ ρῆμα ἐξάρτησης εἶναι ἱστορικοῦ χρόνου.
Εἰ ἦρχον, οὐκ ἂν ἐποίησα τοῦτο → Κλέων ἔλεγεν, εἰ ἦρχε, οὐκ ἂν ποιῆσαι τοῦτο

3) Αναλυτικότερα σχετικά με τοὺς υποθετικοὺς λόγους στὸν πλάγιό λόγο:

Ὁ υποθετικὸς λόγος εἶναι ἐξαρτημένος ἢ πλάγιος, ὅταν ἡ ἀπόδοσις δὲν εἶναι κύρια ἀλλὰ δευτερεύουσα πρότασις, ἀπαρέμφοτο ἢ μετοχή. Για νὰ τὸν ἀναγνωρίσουμε, πρέπει νὰ ἔχουμε ὑπόψη μας ὅτι:

- i. Ἀν ἡ ἀπόδοσις ἐξαρτάται ἀπὸ ἀρκτικό χρόνο, ὁ υποθετικὸς λόγος ἀναγνωρίζεται ὡς ἢ ἦταν ἀνεξάρτητος:
Λέγει ὅτι, ἐὰν μάθη, παύσεται ταῦτα ποιῶν. [ἐὰν μάθη – παύσεται: προσδοκώμενο]
- ii. Ἀν ἡ ἀπόδοσις ἐξαρτάται ἀπὸ ἱστορικό χρόνο, ἡ ὑπόθεσις (με ἐξαιρέσει τὴν ὑπόθεσις τοῦ 2ου εἶδους -μη πραγματικό-, ἡ ὁποία δὲ μεταβάλλεται) ἔχει τὴ μορφή εἰ + εὐκτική τοῦ πλάγιου λόγου. Τότε τὸ εἶδος τῆς ἀπόδοσις, τὸ νόημα καὶ ἡ τροπὴ τοῦ ἐξαρτημένου υποθετικοῦ λόγου σε ἀνεξάρτητο μας βοηθοῦν στὴν ἀναγνώρισή του:
Ἦγεῖτο ἅπαν ποιῆσειν αὐτόν, εἴ τις ἀργύριον διδοίη. [ἐὰν τις διδῶ – ποιῆσει: προσδοκώμενο]

Γενικὲς Παρατηρήσεις

1. Στὸν πλάγιό λόγο ἐνδέχεται καὶ ὕστερα ἀπὸ ἱστορικό χρόνο νὰ διατηροῦνται ἡ ἀπλή ὀριστικὴ τῶν κύριων προτάσεων κρίσεως τοῦ εὐθέως λόγου, καθὼς ἐπίσης ἡ ἀπλή ὀριστικὴ καὶ ἡ ὑποτακτικὴ (με ἢ χωρὶς τὸ ἀοριστολογικό ἂν) τῶν δευτερευουσῶν προτάσεων τοῦ εὐθέως λόγου, ὅταν ὁ συγγραφεὺς τηρεῖ ἀντικειμενικὴ στάση σ' αὐτὰ που διηγείται (τὸ περιεχόμενο τῆς δευτερεύουσας προτάσεως εκφράζει γνώμη τοῦ ὑποκειμένου τῆς προτάσεως καὶ ὄχι τοῦ συγγραφέα) ἢ ὅταν κάτι παρουσιάζεται ὡς βέβαιο ἢ ὡς διαχρονικὴ ἀλήθεια:

Ἦν ἐπὶ Ποτεΐδαιαν ἴωσιν Ἀθηναῖοι, ἐς τὴν Ἀττικὴν ἐσβαλῶ. → Ὑπέσχετο αὐτοῖς, ἦν ἐπὶ Ποτεΐδαιαν ἴωσιν Ἀθηναῖοι, ἐς τὴν Ἀττικὴν ἐσβαλεῖν. [ἀντικειμενικὴ στάση τοῦ ἀφηγητή]
Πολιορκούμεθα ἐπὶ λόφου. → Οἱ δὲ ἔλεγον ὅτι πολιορκοῦνται ἐπὶ λόφου. [βέβαιο]
Ἦ γεωργία φιλόφρωνος ἐστὶ τέχνη. → Ἐγὼ σοὶ ἔλεγον ὅτι ἡ γεωργία φιλόφρωνος ἐστὶ τέχνη. [διαχρονικὴ ἀλήθεια]

2. Ἡ ἀλλαγὴ τοῦ προσώπου τοῦ ρήματος καὶ τῶν ἀντωνυμιῶν κατὰ τὴ μετατροπὴ τοῦ λόγου ἀπὸ εὐθὺ σε πλάγιό ἐξαρτάται ἀπὸ τὸ ποῖος μεταφέρει τὰ λεγόμενα καὶ σε ποῖον:

Εὐθὺς λόγος: Ἐγὼ τοῦτο ὑμᾶς διδάξω.

Πλάγιος λόγος: Ἔλεγε ὅτι αὐτὸς τοῦτο ἡμᾶς διδάξει.

Ἔλεγε ὅτι αὐτὸς τοῦτο αὐτοῦς διδάξει.

Ἔλεγε ὅτι σὺ τοῦτο ἡμᾶς διδάξεις.

κ.λ.π

Ασκήσεις μετατροπής από ευθύ λόγο σε πλάγιο

1. Να μετατρέψετε τις ακόλουθες προτάσεις στον πλάγιο λόγο με όλες τις δυνατές μορφές χρησιμοποιώντας ως ρήμα εξάρτησης αυτό που δίνεται σε παρένθεση.

1. Τὰ πλοῖα κατέκαυσεν, ἵνα μὴ Κῦρος διαβῆ. (Οὗτος λέγει...)
2. Ὅτε ἡ μάχη ἐγένετο, Τισσαφέρνης ἐν Σάρδεσιν ἔτυχεν ὦν. (Οὗτος διηγείτο ὅτι...)
3. Ὡ ἄνδρες, μὴ θαυμάζετε ὅτι χαλεπῶς φέρω τοῖς παροῦσι πράγμασι. (Κλέαρχος ἐκέλευε...)
4. Ὁ μέλλεις ποιεῖν, μὴ λέγε. (Συμβούλευεν...)
5. Φίλιππος, εἰ τότε ταύτην ἔσχε τὴν γνώμην, οὐκ ἂν ἐκτήσατο τοσαύτην δύναμιν. (Γινώσκομεν...)
6. Πῶς ἂν τὴν μάχην συμφορώτατα ἡμῖν αὐτοῖς ποιήσαιμεν; (Ἐβουλεύοντο ..)
7. Οὗτος οὐ ποιεῖ ταῦτα. (Ἔγνωσαν...)
8. Κατέβην χθὲς εἰς Πειραιᾶ. (Ἔφη Σωκράτης...)
9. Ὁ βασιλεὺς ἐν τοῖς σκευοφόροις ἐστί. (Οἱ Ἕλληνες ἤσθοντο...).

Λύση άσκησης 1

1. «Τὰ πλοῖα κατέκαυσεν, ἵνα μὴ Κῦρος διαβῆ. (Οὗτος λέγει...)»:

Οὗτος λέγει ὅτι τὰ πλοῖα κατέκαυσεν, ἵνα μὴ Κῦρος διαβῆ.

Οὗτος λέγει τὰ πλοῖα κατακαῦσαι, ἵνα μὴ Κῦρος διαβῆ.

2. «Ὅτε ἡ μάχη ἐγένετο, Τισσαφέρνης ἐν Σάρδεσιν ἔτυχεν ὦν. (Οὗτος διηγείτο ὅτι...)» :

Οὗτος διηγείτο ὅτι, ὅτε ἡ μάχη γένοιτο, Τισσαφέρνης ἐν Σάρδεσιν τύχοι ὦν.

3. «Ὡ ἄνδρες, μὴ θαυμάζετε ὅτι χαλεπῶς φέρω τοῖς παροῦσι πράγμασι. (Κλέαρχος ἐκέλευε...)»:

Κλέαρχος ἐκέλευε τοὺς ἄνδρας μὴ θαυμάζειν ὅτι χαλεπῶς φέροι τοῖς παροῦσι πράγμασιν.

4. Ὁ μέλλεις ποιεῖν, μὴ λέγε. (Συμβούλευεν...):

Συμβούλευεν αὐτῷ, ὃ μέλλοι ποιεῖν, μὴ λέγειν.

5. «Φίλιππος, εἰ τότε ταύτην ἔσχε τὴν γνώμην, οὐκ ἂν ἐκτήσατο τοσαύτην δύναμιν. (Γινώσκομεν...)»:

Γινώσκομεν Φίλιππον, εἰ τότε ταύτην ἔσχε τὴν γνώμην, οὐκ ἂν κτησάμενον τοσαύτην δύναμιν.

Γινώσκομεν Φίλιππον ὅτι, εἰ τότε ταύτην ἔσχε τὴν γνώμην, οὐκ ἂν ἐκτήσατο τοσαύτην δύναμιν.

Γιγνώσκομεν Φίλιππον, εἰ τότε ταύτην ἔσχε τὴν γνώμην, οὐκ ἂν κτήσασθαι τοσαύτην δύναμιν.

6. «Πῶς ἂν τὴν μάχην συμφορώτατα ἡμῖν αὐτοῖς ποιήσαιμεν; (Ἐβουλεύοντο ..)»:

Ἐβουλεύοντο ὅπως ἂν τὴν μάχην συμφορώτατα σφίσιν αὐτοῖς ποιήσαιεν.

7. «Οὗτος οὐ ποιεῖ ταῦτα. (Ἔγνωσαν...)»:

Ἔγνωσαν τοῦτον οὐ ποιοῦντα ταῦτα.

Ἔγνωσαν ὅτι οὗτος οὐ ποιοῖ / ποιοίη ταῦτα.

Ἔγνωσαν τοῦτον οὐ ποιεῖν ταῦτα.

8. «Κατέβην χθὲς εἰς Πειραιᾶ. (Ἔφη Σωκράτης...)»:

Ἔφη Σωκράτης καταβῆναι χθὲς εἰς Πειραιᾶ.

9. «Ὁ βασιλεὺς ἐν τοῖς σκευοφόροις ἐστί. (Οἱ Ἕλληνας ἤσθοντο..)»:

Οἱ Ἕλληνας ἤσθοντο τὸν βασιλέα ἐν τοῖς σκευοφόροις ὄντα.

Οἱ Ἕλληνας ἤσθοντο τὸν βασιλέα ἐν τοῖς σκευοφόροις εἶναι.

Οἱ Ἕλληνας ἤσθοντο ὅτι ὁ βασιλεὺς ἐν τοῖς σκευοφόροις εἶη.

2. Στα παρακάτω παραδείγματα να τρέψετε τον ευθύ λόγο σε πλάγιο:

1. Ἀλλὰ διαλέγου καὶ μάθε πρῶτον τίνες εἰσὶν. (ρήμα εξάρτ.: παρήνει).

2. Ἄλλ' ἡμεῖς, ὧ ἄνδρες, μὴ πάθωμεν ταῦτα, ἀλλ' ἴωμεν ἐπὶ τοὺς πολεμίους. (ρήμα εξάρτ.: παραινεῖ).

3. Πότερον ὡς αἱ τέχναι νενέμνηται, οὕτω καὶ ταύτας νείμω; (ρήμα εξάρτ.: ἠρώτα).

4. Ὡ Σώκρατες, ἐγὼ μὲν ὤμην τοὺς φιλοσοφοῦντας εὐδαιμονεστέρους χρῆναι γίνεσθαι. (ρήμα εξάρτ.: λέγει).

Λύση άσκησης 2

1. Ἀλλὰ παρήνει διαλέγεσθαι καὶ μαθεῖν πρῶτον τίνες εἶεν.

2. Παραινεῖ τοῖς ἀνδράσι μὴ παθεῖν ταῦτα, ἀλλ' ἰέναι ἐπὶ τοὺς πολεμίους.

3. ἠρώτα πότερον ὡς αἱ τέχναι νενεμημένοι εἶεν, οὕτω καὶ ταύτας νείμειε.

4. Λέγει τῷ Σωκράτει ὅτι ὤετο τοὺς φιλοσοφοῦντας εὐδαιμονεστέρους χρῆναι γίνεσθαι.

3. Να μετατρέψετε σε πλάγιο λόγο τις επόμενες προτάσεις χρησιμοποιώντας ως ρήμα εξάρτησης αυτό που δίνεται σε παρένθεση.

1. Τίς ἔστιν ἡ χώρα; (Ξενοφῶν ἀνηρώτα)
2. Βούλει τι, ὃ Κῦρε, παραγγεῖλαι; (Ξενοφῶν ἤρετο Κῦρον).
3. Ἀναπλευσεῖ (< ἀναπλέομαι = ἔρχομαι) ἔχων ἀργύριον; (Ἡρώτων αὐτὸν)
4. Πέρσης εἰμί, πορεύομαι δὲ ἀπὸ τοῦ Τιριβάζου στρατοπέδου, ὅπως τὰ ἐπιτήδεια λάβω. (Ἔφη)
5. Ὁ Ἀγησίλαος ὅπως βοηθήσει τοῖς τυράννοις, πράγματα τῇ πόλει παρέχει. (Ἔλεγον οἱ πολῖται)
6. Ὑστε τι χωρίον ἔξω τῆς Ἀττικῆς, ἔνθα οὐ προσβατὸν θανάτῳ; (Σωκράτης ἐπισκόπτων ἠρώτα)
7. Κλέαρχε, ἦκε. (Κῦρος παραγγέλλει (+ δοτική))
8. Ποίαν ὁδὸν ἐπὶ τὸν βίον τράπωμαι; (Ὀρῶ σε ἀποροῦντα)
9. Τί ἂν ποιῶν τὸν βίον εὐδαιμονέστατα διατελέσαιμι; (Ἐπερωτᾷ τὸν θεὸν)

Λύση άσκησης 3

1. Τίς ἔστιν ἡ χώρα; (Ξενοφῶν ἀνηρώτα)
Ξενοφῶν ἀνηρώτα ἦτις εἶη ἡ χώρα.
2. Βούλει τι, ὃ Κῦρε, παραγγεῖλαι; (Ξενοφῶν ἤρετο Κῦρον).
Ξενοφῶν ἤρετο Κῦρον εἰ βούλοίτο τι παραγγεῖλαι.
3. Ἀναπλευσεῖ (< ἀναπλέομαι = ἔρχομαι) ἔχων ἀργύριον; (Ἡρώτων αὐτὸν)
Ἡρώτων αὐτὸν εἰ ἀναπλευσοῖτο ἔχων ἀργύριον.
4. Πέρσης εἰμί, πορεύομαι δὲ ἀπὸ τοῦ Τιριβάζου στρατοπέδου, ὅπως τὰ ἐπιτήδεια λάβω. (Ἔφη)
Ἔφη Πέρσης εἶναι, πορεύεσθαι δὲ ἀπὸ τοῦ Τιριβάζου στρατοπέδου, ὅπως τὰ ἐπιτήδεια λάβωι.
5. Ὁ Ἀγησίλαος ὅπως βοηθήσει τοῖς τυράννοις, πράγματα τῇ πόλει παρέχει. (Ἔλεγον οἱ πολῖται)
Ἔλεγον οἱ πολῖται ὅτι ὁ Ἀγησίλαος, ὅπως βοηθήσει τοῖς τυράννοις, πράγματα τῇ πόλει παρέχει.
Ἔλεγον οἱ πολῖται τὸν Ἀγησίλαον, ὅπως βοηθήσει τοῖς τυράννοις, πράγματα τῇ πόλει παρέχειν.
6. Ὑστε τι χωρίον ἔξω τῆς Ἀττικῆς, ἔνθα οὐ προσβατὸν θανάτῳ; (Σωκράτης ἐπισκόπτων ἠρώτα)
Σωκράτης ἐπισκόπτων ἠρώτα εἰ εἰδείησάν τι (ἢ εἰδείεν τι) χωρίον ἔξω τῆς Ἀττικῆς, ἔνθα οὐ προσβατὸν θανάτῳ.

7. Κλέαρχε, ἦκε. (Κῦρος παραγγέλλει + δοτική)

Κῦρος παραγγέλλει Κλεάρχω ἦκειν.

8. Ποίαν ὁδὸν ἐπὶ τὸν βίον τράπωμαι; (Ὅρῳ σε ἀποροῦντα)

Ὅρῳ σε ἀποροῦντα ποίαν ὁδὸν ἐπὶ τὸν βίον τράπη.

11. Τί ἂν ποιῶν τὸν βίον εὐδαιμονέστατα διατελέσαιμι; (Ἐπερωτᾷ τὸν θεὸν)

Ἐπερωτᾷ τὸν θεὸν τί ἂν ποιῶν τὸν βίον εὐδαιμονέστατα διατελέσαι (ἢ διατελέσειεν).

4. Να μετατρέψετε τις ακόλουθες προτάσεις από τον πλάγιο στον ευθύ λόγο.

1. Σωκράτης ἔλεγεν ὅτι, εἰ ἀναγκαῖον εἶη ἀδικεῖν ἢ ἀδικεῖσθαι, ἔλοιτ' ἂν ἀδικεῖσθαι.

2. Ἡγεῖται τὸ νόμιμον εἶναι δίκαιον.

3. Ἦσθοντο ὅτι ἡ πόλις ἂν καταληφθεῖη.

4. Καὶ τούτους ὀρᾶτεπροθύμως σφάζοντας τοὺς φίλους.

5. Οἱ Μυτιληναῖοι ἐβούλοντο ἀποπέμψασθαι τὰς ναῦς τῶν Ἀθηναίων.

6. Καὶ τοὺς φυγάδας ἐκέλευσε σὺν αὐτῷ στρατεύεσθαι.

7. Ὁ Ἀγησίλαος ἔλεγεν ὅτι, εἰ βλαβερὰ τῇ Λακεδαίμονι πεπραχὼς εἶη, δίκαιος εἶη ζημιουῖσθαι.

8. Πρωταγόρας ἐρωτᾷ, εἰ οὐκ αἰσχύνομαι τὰγαθὰ δεινὰ καλῶν.

9. Μάθε πρῶτον τίνες εἰσίν.

10. Παρεκελεύοντο Κύρω, μὴ μάχεσθαι, ἀλλ' ὀπισθεν ἑαυτῶν τάττεσθαι.

11. Λέγουσιν ὡς, ἐπειδάν τις ἀγαθὸς ὢν τελευτήσῃ, μεγάλην τιμὴν ἔχει.

Λύση άσκησης 4

1. «Σωκράτης ἔλεγεν ὅτι, εἰ ἀναγκαῖον εἶη ἀδικεῖν ἢ ἀδικεῖσθαι, ἔλοιτ' ἂν ἀδικεῖσθαι»:

Εἰ ἀναγκαῖον εἶη ἀδικεῖν ἢ ἀδικεῖσθαι, ἐλοίμην ἂν ἀδικεῖσθαι.

2. «Ἡγεῖται τὸ νόμιμον εἶναι δίκαιον»:

Τὸ νόμιμόν ἐστι δίκαιον.

3. «Ἦσθοντο ὅτι ἡ πόλις ἂν καταληφθεῖη»:

Ἡ πόλις ἂν καταληφθεῖη.

4. «Καὶ τούτους ὀρᾶτε προθύμως σφάζοντας τοὺς φίλους.»

Οὗτοι προθύμως σφάζουσιν τοὺς φίλους.

5. «Οἱ Μυτιληναῖοι ἐβούλοντο ἀποπέμψασθαι τὰς ναῦς τῶν Ἀθηναίων.»

Ἀποπεμψώμεθα τὰς ναῦς τῶν Ἀθηναίων.

6. Καὶ τοὺς φυγάδας ἐκέλευσε σὺν αὐτῷ στρατεύεσθαι.»

Σὺν ἐμοὶ στρατεύεσθε, ὧ φυγάδες.

7. «Ὁ Ἀγησίλαος ἔλεγεν ὅτι, εἰ βλαβερὰ τῇ Λακεδαίμονι πεπραχὸς εἶη, δίκαιος εἶη ζημιουῖσθαι»:

Εἰ βλαβερὰ πέπραχα τῇ Λακεδαίμονι, δίκαιός εἰμι ζημιουῖσθαι.

8. «Πρωταγόρας ἐρωτᾷ, εἰ οὐκ αἰσχύνομαι τὰγαθὰ δεινὰ καλῶν.»

Οὐκ αἰσχύνη τὰγαθὰ δεινὰ καλῶν;

9. «Μάθε πρῶτον τίνες εἰσίν»:

Τίνες ἐστέ;

10. «Παρεκελεύοντο Κύρω, μὴ μάχεσθαι, ἀλλ' ὄπισθεν ἑαυτῶν τάττεσθαι»:

Κῦρε, μὴ μάχου, ἀλλ' ὄπισθεν ἡμῶν τάττου.

11. «Λέγουσιν ὡς, ἐπειδάν τις ἀγαθὸς ὢν τελευτήσῃ, μεγάλην τιμὴν ἔχει.»

Ἐπειδάν τις ἀγαθὸς ὢν τελευτήσῃ, μεγάλην τιμὴν ἔχει.

Για τη μετατροπή από πλάγιο σε ευθύ

Το πρόσωπο του υποκειμένου

Κατά τη μετατροπή του πлагίου λόγου σε ευθύ, για να βρούμε το υποκείμενο της πρότασης του ευθέως λόγου, παρατηρούμε το υποκείμενο του ρήματος εξάρτησης και το υποκείμενο του ρήματος ή του ρηματικού τύπου του πлагίου λόγου. Τα υποκείμενα αυτά μπορεί να είναι:

• **ίδια, οπότε θέτουμε το υποκείμενο σε α' πρόσωπο ενικού ή πληθυντικού αριθμού.**

π.χ. Οὗτοι ἔφασαν οὐκ ἐπιτρέψειν ταῦτα γενέσθαι. → Οὐκ ἐπιτρέψομεν ταῦτα γενέσθαι.

• **διαφορετικά, αλλά συνδιαλεγόμενα, οπότε θέτουμε το υποκείμενο σε β' πρόσωπο ενικού ή πληθυντικού αριθμού.**

π.χ. Παρεκελεύοντο Κύρω μὴ μάχεσθαι, ἀλλ' ὄπισθεν ἑαυτῶν τάττεσθαι. → Κῦρε, μὴ μάχου, ἀλλ' ὄπισθεν ἡμῶν τάττου.

• **διαφορετικά, αλλά ο αφηγητής είναι το υποκείμενο του ρήματος εξάρτησης, οπότε θέτουμε το υποκείμενο σε γ' πρόσωπο ενικού ή πληθυντικού αριθμού.**

π.χ. Ὅντι δὲ αὐτῷ ἐν Ἀμφιπόλει ἀγγέλλει Δερκυλίδας ὅτι νικῶεν τε αὐτῶν Λακεδαιμόνιοι καὶ αὐτῶν μὲν τεθνάναι ὀκτώ, τῶν δὲ πολεμίων παμπληθεῖς, ἐδήλου δὲ ὅτι καὶ τῶν συμμάχων οὐκ ὀλίγοι πεπτωκότες εἶεν. → Νικῶσιν τε αὐτῶν Λακεδαιμόνιοι καὶ αὐτῶν μὲν τεθνᾶσιν ὀκτώ, τῶν δὲ πολεμίων παμπληθεῖς καὶ τῶν συμμάχων οὐκ ὀλίγοι πεπτώκασιν

